บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2 ด้านคือ ด้านการสอน และด้านการวิจัย โดยศึกษาจากประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1,849 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยอาศัยตารางเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างของคาร์วิน เฮนเดล (Darwin Hendel) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 319 คน

2. ใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรในแต่ละคณะ โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งเป็น 3 ตอน มีดังนี้.-

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคณาจารย์ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสอน และการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ขอความร่วมมือจากภาควิชาทุกภาควิชารวบรวมแบบสอบถาม และผู้ศึกษาได้ขอรับแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยนำมาหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ วิเคราะห์โดยนำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นข้อมูลความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคณาจารย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย $(\bar{x})$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

1. อาจารย์ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 319 คน เป็นอาจารย์คณะแพทยศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่า อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ รองลงมาคือ กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. อาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 319 คน

- เพศ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
- ระดับการศึกษา มีระดับปริญญาโทมากที่สุด รองลงมาคือ ระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาตรี และระดับอื่นๆ คือ ประกาศนียบัตรสูงกว่าปริญญาตรี
- ระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย 1-5 ปี มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ 25 ปีขึ้นไป 21-25 ปี, 16-20 ปี, 6-10 ปี และ 11-15 ปี
- ตำแหน่งวิชาการ มีตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ตามลำดับ
- ตำแหน่งบริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีตำแหน่งบริหารมากที่สุด รองลงมาคือ ตำแหน่งอื่น ๆ (เช่น หัวหน้าโครงการจัดตั้งภาควิชา หัวหน้าหน่วยวิจัย ประธานหลักสูตร หัวหน้าสายวิชา หัวหน้าศูนย์ รองหัวหน้าภาควิชา) รองลงมาคือ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าสาขาวิชา ผู้ช่วยคณบดี และรองคณบดี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความจำเป็นของการพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า การพัฒนาคณาจารย์ มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีความจำเป็นมาก ส่วนมีความจำเป็นน้อยไม่มีผู้ตอบ

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าควรอยู่ในลักษณะหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย (กองบริการการศึกษา) และหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ของคณะร่วมกันรับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือ อื่น ๆ (เช่น ควรร่วมกันหลายฝ่ายหลายหน่วยงาน) และหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย (กองบริการการศึกษา)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า จัดทำโครงการระยะยาว ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย (5 ปี) มากที่สุด รองลงมาคือ จัดทำโครงการประจำปี จัดทำโครงการตามความต้องการของคณะ จัดทำโครงการเฉพาะกิจตามความจำเป็น จัดทำโครงการเฉพาะภาคการศึกษา และอื่น ๆ เช่น ควรจัดตามความต้องการ หรือตามสถานการณ์ที่เหมาะสม

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าควรเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการมากที่สุด รองลงมาคือ การศึกษาดูงาน การจัดให้มีแหล่งวิทยาการ การนำเสนอผลงานทางวิชาการ การประชุมสัมมนา การอภิปราย และอื่น ๆ เช่น การจัดฝึกอบรมเฉพาะเรื่อง การจัดกิจกรรมสนับสนุนการวิจัย การศึกษาอบรมระยะสั้น การเผยแพร่วิชาการแก่ชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การจัดเสวนาทางวิชาการ การประเมินผลงานอาจารย์ การแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างสถาบัน

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่จัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรจัดภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงมาคือ เฉพาะภายในมหาวิทยาลัย เฉพาะภายนอกมหาวิทยาลัย และอื่น ๆ เช่น ในต่างประเทศ แล้วแต่ความเหมาะสมของกิจกรรม และงบประมาณที่ใช้

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้กิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นอื่น ๆ ที่หลากหลายมากที่สุด เช่น ระยะเวลาที่ใช้ขึ้นกับเนื้อหาหัวข้อที่จัด กิจกรรมที่จัด วัตถุประสงค์ของโครงการ ให้ใช้เวลาตามความจำเป็น และความเหมาะสมรองลงมาคือ ใช้เวลาจัด 2 วัน 3 วัน และมีความเห็นเท่ากันในการใช้เวลาจัด 1 วัน และ 3 วัน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกำหนดวันที่ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรจัดทั้งวันปฏิบัติราชการและวันหยุดราชการมากที่สุด รองลงมาคือ จัดเฉพาะวันปฏิบัติราชการ อื่นๆ เช่นจัดในช่วงปิดภาคเรียน, ขึ้นกับกิจกรรม, จัดในช่วงที่เป็นไปตามความจำเป็นและความเหมาะสม และจัดเฉพาะวันหยุดราชการ

8. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากรในการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายนอก และภายในมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงมาคือ เฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และอื่น ๆ เช่น เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากต่างประเทศ ผู้มีประสบการณ์ในสาขานั้น ๆ และอาจารย์ภายในคณะ

9. ความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาคณาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ควรเป็นงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงมาคือ งบประมาณแผ่นดินของมหาวิทยาลัย เงินอุดหนุนจากสถาบันหน่วยงานอื่น และอื่น ๆ เช่น ใช้เงินสนับสนุนจากภาคเอกชน จากต่างประเทศ มูลนิธิ องค์กรการกุศล และให้อาจารย์ช่วยจ่ายเงินสมทบ

10. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

10.1 เป็นศูนย์ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน และการวิจัยของคณาจารย์

10.2 ให้บริการทางวิชาการแก่คณาจารย์ เพื่อเป็นการเสริมความรู้ และทักษะในด้านการสอนและการวิจัย

10.3 เป็นศูนย์กลางการประสานงานกับคณะ ในการให้ความช่วยเหลือจัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์ วิทยากร เพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ของคณะ

10.4 ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำวิจัย การเขียนตำรา บทความทางวิชาการ การผลิตสื่อการสอน

10.5 จัดทำเอกสาร วารสาร ข่าวสาร เพื่อประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการแก่คณาจารย์

10.6 วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ และปัญหาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย

10.7 ประเมินหลักสูตรฝึกอบรม และกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์

10.8 อื่น ๆ เช่น ประสานงานจัดประชุมนานาชาติ ศึกษาความต้องการในการฝึกอบรม หาแหล่งทุนสนับสนุนการเรียนการสอนและการวิจัย

11. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือของหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้

11.1 ควรจัดทำคู่มือเทคนิคการเขียนตำรา เอกสารประกอบการสอน และบทความทางวิชาการ

11.2 คู่มือการวิจัย

11.3 คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับกระบวนวิชา

11.4 คู่มือการวิเคราะห์ข้อสอบ

11.5 คู่มือการสอน

11.6 คู่มืออาจารย์ที่ปรึกษา

11.7 คู่มือการเขียนข้อสอบ

11.8 คู่มือการตัดเกรด

11.9 อื่น ๆ เช่น คู่มือสำหรับอาจารย์ใหม่ คู่มือการศึกษาต่อ คู่มือการบริหารงานบุคลากรและองค์กร คู่มือกฎระเบียบราชการที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ คู่มือคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับการสอน คู่มือจิตวิทยาแนะแนว คู่มือการประเมินการสอน วารสารวิชาการ

ตอนที่ 3 ความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคณาจารย์

ก. ด้านการสอน

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ความต้องการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ด้านการสอนทุกข้อ จะมีความต้องการในระดับมาก ยกเว้นการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป จะมีความต้องการในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏว่า กิจกรรมการประกันและควบคุมคุณภาพการศึกษามีความต้องการมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับมาก และการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปมีความต้องการต่ำสุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่า ทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชามีความต้องการกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ด้านการสอนทุกข้อ สอดคล้องกันในระดับมาก ยกเว้นกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความต้องการการเขียนวิเคราะห์ข้อสอบ และการตัดเกรด และการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏว่า กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความต้องการกิจกรรมการปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่มากที่สุด ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความต้องการกิจกรรมพัฒนาคุณภาพนักศึกษามากที่สุด ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่ม

วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความต้องการกิจกรรมประกันและควบคุมคุณภาพการศึกษามากที่สุด ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ทุกกลุ่มสาขาวิชามีความต้องการกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปน้อยที่สุด โดยกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความต้องการในระดับมาก

ส่วนความเห็นอื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความเห็นให้จัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในการเป็นอาจารย์

ข. ด้านการวิจัย

เมื่อพิจารณาความต้องการกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัย โดยส่วนรวมเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ทุกกิจกรรมมีความต้องการในระดับมาก

เมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏว่า กิจกรรมการวิจัยประยุกต์ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและแก้ปัญหาของประเทศได้จริง มีความต้องการมากที่สุด ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และกิจกรรมสถิติการวิจัยและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย และกิจกรรมการประชุมวิชาการประจำปี เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัย มีความต้องการต่ำสุดเท่ากัน และมีความต้องการในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่า ทุกกลุ่มสาขาวิชามีความต้องการกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ด้านการวิจัยทุกข้อสอดคล้องกันในระดับมาก

เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา จำแนกเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ทุกกลุ่มสาขาวิชามีความต้องการกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัยสอดคล้องกัน ในกิจกรรมการวิจัยประยุกต์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่สังคม และแก้ปัญหาของประเทศได้จริง มีความต้องการมากที่สุด ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความต้องการต่ำสุดในกิจกรรมสถิติการวิจัย และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความต้องการต่ำสุด ในกิจกรรมการประชุมวิชาการประจำปี ซึ่งมีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ส่วนความเห็นอื่น ๆ ได้เสนอกิจกรรมอื่น เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัย กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนผู้ทำวิจัย วารสารสำหรับเผยแพร่งานวิจัย

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า การพัฒนาคณาจารย์มีความจำเป็นในระดับจำเป็นมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรวงทิพย์ สุรวิชัย (2538) ได้สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เห็นว่าความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร สาย ก. อยู่ในระดับจำเป็นมากที่สุด เช่นเดียวกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพัฒนาคณาจารย์ จากผลการศึกษาพบว่า ควรอยู่ในลักษณะหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัย (กองบริการการศึกษา) และหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ของคณะร่วมกันรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปัจจุบันที่มีการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์เป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ที่ต้องทำต่อเนื่อง อีกลักษณะหนึ่ง มหาวิทยาลัยสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ที่เป็นความต้องการของคณะและจัดโดยคณะ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเพ็ญพร มโนวรรณา (2535) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์พัฒนาอาจารย์รับผิดชอบโครงการ ยกเว้นบางกิจกรรมให้คณะวิชาเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง นอกจากนี้ มีความสอดคล้องในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะหน่วยงานกลาง จากผลงานวิจัยของสุมล สิทธิสมบูรณ์ (2532) พบว่า ผู้บริหารและอาจารย์ในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตมีความเห็นว่า ควรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาคณาจารย์โดยตรง โดยมีลักษณะเป็นหน่วยงานกลาง มีคณาจารย์จากคณะต่าง ๆ ร่วมดำเนินงาน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัญชลีรัตน์ บุญชินวุฒิกุล (2537-2538) ซึ่งศึกษาความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า มหาวิทยาลัยควรมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา โดยมีรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบ โดยขอความร่วมมือจากสถาบันอบรมอื่น ๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการพัฒนาคณาจารย์ จากผลการศึกษาพบว่า โครงการพัฒนาคณาจารย์ควรมีการดำเนินการโดยจัดทำโครงการระยะยาวตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย (5 ปี) มากที่สุด เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการพัฒนาคณาจารย์มีความจำเป็นในระดับมากที่สุด ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงควรจัดทำโครงการพัฒนาคณาจารย์อย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนล่วงหน้าในระยะยาว เพื่อรักษาและสร้างอาจารย์ที่มีคุณภาพ เสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพทาง

การศึกษา และสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านการเรียน การสอน การวิจัย เพราะอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพบัณฑิตของมหาวิทยาลัย ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุมล สิทธิสมบูรณ์ (2532) และสมชาย ชูชาติ (2532) ที่ว่าโครงการพัฒนาคณาจารย์ควรเป็นโครงการต่อเนื่องระยะยาวตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคณาจารย์จากผลการศึกษาพบว่า ควรเป็นรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมชาย ชูชาติ (2532) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการประชุมเพื่อแก้ปัญหา เป็นการประชุมเน้นเชิงปฏิบัติการของผู้ที่มีความสนใจ หรือมีปัญหาร่วมกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ค้นคว้า อภิปราย หรือรับความรู้จากวิทยากร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ จากผลการศึกษา มีประเด็นที่ควรพิจารณาว่า ระยะเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ที่เหมาะสม ควรขึ้นกับกิจกรรมที่จัด เนื้อหาและหัวข้อที่จัดตามความจำเป็นและความเหมาะสม และวัตถุประสงค์ของโครงการแทนที่จะกำหนดจำนวนวันจัดตายตัว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย จากผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ควรเป็นศูนย์ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการวิจัยของคณาจารย์เป็นลำดับแรกมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์ให้สูงขึ้น เพื่อความก้าวหน้าของอาจารย์ในการขอตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ในการเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือของหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ จากผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ควรจัดทำคู่มือเทคนิคการเขียนตำรา เอกสารประกอบการสอน และบทความทางวิชาการมากที่สุดเป็นลำดับแรก และรองลงมาคือ คู่มือการวิจัย แสดงว่า อาจารย์มีความตื่นตัวมุ่งที่จะพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณากำหนดตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์ ต้องอาศัยผลงานทางวิชาการ ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน งานเขียนตำรา บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย ซึ่งมีคุณภาพดี และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ดังนั้น คณาจารย์จึงเห็นว่าคู่มือดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ที่มีความรู้สึกว่าตนยังมีความรู้ความสามารถทักษะยังไม่เพียงพอ ในการแต่งตำราและการเขียนบทความทางวิชาการ และการทำวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคณาจารย์ด้านการสอน ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการมากเป็นอันดับแรกของกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ คือ การประกันและควบคุมคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญส่ง นิลแก้ว (2539) ที่พบว่า กิจกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ควรดำเนินการต่อไปตามข้อเสนอแนะของคณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชาและประธานสาขาวิชา ความสำคัญลำดับแรกคือ การเผยแพร่หลักการ วัตถุประสงค์และความสำคัญของการมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขึ้น ภายในสถาบันให้กับบุคลากรภายในสถาบัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า คณาจารย์เห็นว่า การควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับภารกิจด้านการเรียนการสอน การวิจัยของมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจัดให้มีกิจกรรมการประกันและควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการประกันว่าผลผลิตของมหาวิทยาลัย มีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่น่าเชื่อถือ และยอมรับในสังคม ส่วนความต้องการมากเป็นลำดับแรกของกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ การปฐมนิเทศอาจารย์ใหม่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่เริ่มแรก เมื่อมหาวิทยาลัยรับเข้ามาเป็นอาจารย์ เพื่อให้อาจารย์ใหม่ได้เข้าใจการศึกษาระดับอุดมศึกษา ปณิธาน และภารกิจของมหาวิทยาลัย บทบาทความรับผิดชอบในฐานะการเป็นผู้สอน นักวิจัย ผู้ให้บริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ตลอดกฎ ระเบียบราชการ และการพัฒนา ตนเอง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนความต้องการมากเป็นลำดับแรกของกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คือการพัฒนาคุณภาพนักศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพนักศึกษาจะส่งผลต่อการได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ เป็นทั้งคนเก่ง และคนดี เป็นคนที่สมบูรณ์ ดังเช่น วิศิษฏ์ศักดิ์ ไทยทอง (2540, หน้า 86) กล่าวว่า เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ สอดคล้องกับหลักการจัดการอุดมศึกษา ที่มีปรัชญาหรือจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ เพื่อเป็นกำลังคน ตอบสนองความต้องการของสังคม และเพื่อให้เป็นคนที่สมบูรณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคณาจารย์ด้านการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ทุกกลุ่มสาขาวิชามีความต้องการมากเป็นลำดับแรกคือ การวิจัยประยุกต์เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และแก้ปัญหาของประเทศได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประจำปีงบประมาณ 2542 ที่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการวิจัยว่า จะพิจารณาจากโครงการวิจัยที่จะมีผลทำให้เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการพื้นฐาน หรือนำไปใช้แก้ไขปัญหาของสังคมทั้งในระยะสั้น หรือระยะยาว (อ้างในกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540 หน้า 157)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. จากผลการศึกษาพบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัย เห็นความสำคัญของการพัฒนาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยควรหาวิธีกระตุ้นจูงใจคณาจารย์ให้มีความรู้สึกต้องการที่จะพัฒนาปรับปรุงตนเอง ทั้งในด้านการสอน และการวิจัย โดยหน่วยงานพัฒนาคณาจารย์พยายามประชาสัมพันธ์โครงการให้มากขึ้น

2. กิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ ควรมีการสำรวจความต้องการ เพื่อจะได้สอดคล้องตรงตามความต้องการของคณาจารย์ เพราะธรรมชาติลักษณะการจัดการเรียนการสอน และการทำวิจัยของแต่ละคณะ ซึ่งไม่เหมือนกัน และเพื่อให้มีความรู้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน

3. ควรมีการวางโครงการกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย เป็นโครงการระยะยาว และต่อเนื่องกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ปี เพื่อคณะจะได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ให้เป็นช่วงเวลาเดียวกับกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยจะทำให้คณาจารย์ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยได้มากขึ้น

4. หน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ควรมีการจัดพิมพ์เผยแพร่ความรู้ในรูปบทความทางวิชาการ วารสารวิชาการ

5. หน่วยงานพัฒนาคณาจารย์ควรจัดพิมพ์ทำเนียบวิทยากรของกิจกรรมพัฒนาคณาจารย์

6. พัฒนาบุคลากรที่ดำเนินงานพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยจัดให้ไปฝึกอบรมศึกษาดูงานพัฒนาคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาอื่น

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการประเมินการดำเนินงานด้านการพัฒนาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัย เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานการพัฒนาคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการติดตาม และประเมินผลอาจารย์ที่ได้ผ่านการพัฒนาไปแล้วตามโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาอาจารย์ว่า ได้มีการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการทำงานของตนเอง และมหาวิทยาลัยได้มากน้อยเพียงใด

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Chiang Mai University